

FARKLI KÜLTÜRLERDE İSLAM'IN İZLERİ

Sabah namazında baktık yaşlılar var böyle sakallı, yaşlı kimseler. Bizi camiye arabasıyla götüren şahıs dışarıda, içeriye girmedi. Çıkınca dedik ki; “Namazda yoktun.” Adam uykusunu bıraktı, soğukta, alacakaranlıkta arabasıyla bizi otelden aldı, camiye getirdi ama camiye girmedi. “Hocam ben namaz kılmayı bilmiyorum ama öğreneceğim inşaallah.” dedi. Namaz kılmayı bilmiyor! Müslüman, muhabbeti var, bizi kardeş gibi baş tacı etti, misafir etti.

Bizi bir eve misafir ettiler, adam beş yıl önce batan bir Rus gemisinde mürettebattan imiş. Sovyetler Birliği ordusunda Rus askeri olarak askerliğini yapmış. Gemi batmış, beş kişi kurtulmuş. Bu beş kişiden birisi, her sene kurtuluşu için ziyafet çekiyor. Bizim arkadaşlar da çarşıda alışveriş yaparken dükkân sahibiyle tanışmışlar. “Akşam bizim ziyafetimiz var, siz de buyurun, madem misafirsiniz burada.” diye bizi de çağırdılar. Kalktık gittik.

Gittik içeriye, koca bir bahçe, muazzam, geniş bir yer. Bir çalgı takımı tutmuşlar, onlar

çalıyor. Kapıdan girmiş bulunduk, kaçamadık geriye. Dur bakalım ne olacak, neyle karşılaşacağız? Biz biraz da müşahede ediyoruz. Hastalık da olsa bir görelim bakalım diye. Çengi de var. Masaların üstü de böyle buradan duvara kadar uzun uzun masalar. Yirmi tane, otuz tane masa, etrafında insanlar dolu ve her şey var üstünde. Davul tozundan minare gölgesine kadar, kuş sütüne kadar her şey var. Meyve, sebze, fındık, fıstık, badem, ceviz, elini koyacak yer yok. Çantayı koymak istesen yer yok, her şey var.

Bizi bir masaya davet ettiler. Hemen el çabukluğu ile bazı şeyleri kaçırdılar masanın üstünden. Herhalde içki şişeleriydi, *Allahu âlem*. Ondan sonra bize söz hakkı verdiler. Türkiye’den misafir gelmiş diye. Türkçe konuşamıyorlar. Ben çıktım biraz Farsça konuştum. “Türkiye’den geldik.” dedim. “Türkiye’deki müslümanlardan size selam getirdik.” İşte böyle bazı söyler söyledim. Masama oturdum.

Benim yanıma arkamdan ev sahibinin çocuğu geldi, diyor ki; “Hocam siz yaşlısınız ama -benim sakalımdan dolayı... Yanımda

genç arkadaşlar var- bunlara müsaade eder misiniz, içki ikram edelim mi?” diyor. “İçki haram.” dedim. İçki haram! “Ama onlar gençtir.” diyor. Sanki gençlere serbestmiş gibi “gençtir”! “Genci, yaşlısı, kim olursa... Bak, Allah sizi ölümden kurtarmış. Siz Allah’a şükredeceksen Allah’a âsi oluyorsunuz. Öyle şey yapmayın!” dedik. Söyleyeceğimizi söyledik, ayrıldık gittik.

Bir zamanların İmâm Buhâri’leri yetişti- ren diyarları şimdi içkinin haram olduğunu bilmeyen, namaz kılmasını bilmeyen insanlar dolu. Oraya gideceksiniz.

Ne lazım?

a. Farklı Kültürlerin Dillerine ve Yaşayışlarına Hakim Olmalıyız

Oranın dilini öğreneceksiniz, Özbekçe öğreneceksiniz, yazısını öğreneceksiniz. Belki Avustralya’daki Aborjinler’in içine gireceksiniz.

Avustralya’nın yerlileri, Amerika’nın Kızılderili’si gibi yerlilerine Aborjin diyorlar. Onları İngilizler Kızılderililer’e benzetmişler. Haklamışlar, kesmişler, asmışlar, çok zulüm

etmişler ve içkiye, afyona, kumara alıştırmışlar. Yok etme teşebbüsündeler. Kıtanın ortasında da atom denemeleri filan yapmışlar. Oradaki kabileleri öyle yok etmişler. Çok büyük bir zulüm!

Onların da biraz okuyanları, aklı başında olanları bu zulmü anlamış, Avustralya hükümeti ile mücadele halinde. Başkanları müslüman olmuş. Avustralya yerlilerinin başkanı müslüman olmuş. Ve müslümanların bir genel toplantısına gelmiş, “Ben Müslümanın.” diye. Belki oraya gideceksiniz mesela. Veya gitmeniz lazım. Belki Güney Amerika’ya gideceksiniz.

Libya’da bir toplantıda yanıma birisi geldi: “Siz Türk müsünüz?”, “Türk’üz.” dedik. “İstanbullu musunuz?”, “İstanbullu.” “Peki, şöyle bir şahsı tanıyor musunuz?” dedi. “İstanbul çok büyük bir şehir, nereden tanıyalım, tanımıyorum. Kimdir bu?” dedim.

Bir Yunan gemisine gemici mürettebat olarak bizim Türk Karadenizli girmiş. Ne yap-sın, geçim, para kazanacağım diye girmiş. Ama müslüman, namazında, niyazında. Bu

namaz kılıyor diye Yunan gemisinin kaptanı, mürettebatı falan buna bin bir türlü zulüm ve işkence yapmaya başlamış.

Denizin ortasında derdini kime anlatacaksın? Allah'a dua etmekten başka bir şey yok. Gemi Brezilya'ya gitmiş, yani Güney Amerika'ya gitmiş. Güney Amerika'da hapsedildiği kameradan ışık işaretiyle imdat istemiş. Gümrük memurları geliyorlar, kurtarıyorlar. Ve şikâyetini söyleyince bunu gemiden indiriyorlar. Bana bu şahsı soruyor. Türk, Karadenizli. Adını unuttum şuanda. Ahmet veya Mehmet falan bir kimse.

Bu Brezilya'da gemiden inmiş. Çünkü gemide onu öldürmek için adeta hapsedmişler, aç bırakıyorlarmış falan. İnmiş, orada kalmış. Ama gemici nihayet. Din adamı da değil, dinî tahsil yapmış bir kimse de değil. Orada o kadar güzel bir intiba bırakmış. Çocuklara o kadar güzel dini öğretmiş, o kadar namaz, niyaz, Kur'ân-ı Kerîm öğretmiş ki etrafında bir muhit yapmış, beğenmişler. Sonradan orada dört beş sene kaldıktan sonra dönmüş memleketine nasıl döndüyse. Bu Libya'ya gelen şahıslar onu soruyorlardı.

Her yere gidebilirsiniz, gitmeniz de lazım. Kader sizi öyle bir yere de sevk edebilir. Onun için yabancı dil de öğreneceksiniz. Ben şahsen üniversite profesörüyüm. Yirmi yedi yıl hocalık yaptıktan sonra emekli oldum. Akıcı bir yabancı dil bilmemenin çok zararı olduğunu size söylüyorum. Fevkalade zararı var. İslâm'ı anlatamıyorsunuz, İslâm'a faydalı olamıyorsunuz. Faydalı olmak için mutlaka o yabancı dili de öğrenmeniz lazım.

b. Dinin Ana Meselelerini Sürekli Hafızamız da Tutmak Ve Aktarmak

Onun için âcizâne benim size tavsiyem üniversitedeki hocalar, hoca olacak, ilim yolunun yolcuları olarak Arapça'yı çok güzel öğrenin, bir. Onu ister istemez öğrenirsiniz. İmtihanlara giriyorsunuz, çıkıyorsunuz, bir zaman gelecek öğreneceksiniz. Niyetin, tasahihi Allah rızası için, dine hizmet etmek için olacak, kalbinizden başka her türlü niyetleri çıkaracaksınız. Ana meseleleri ezberleyin, hafızanızda olsun.

Haramiler bir büyük İslâm aliminin yolunu çevirmiş, kervanı çevirmiş, herkesi soyup soğana çevirmişler. Keselerini, paralarını,

pullarını almışlar. “Senin neyin var?” “Ben bir ilim talebesiyim. Kitaplarım var, başka bir şeyim yok.” demiş. Bunun da kitaplarını almışlar. Etmeyin, eylemeyin ben buna on sene, yirmi sene ömrümü harcadım, bir işe yaramaz, bütün bilgiler bunda... Bunlar giderse ben ne yaparım? Bütün emeğim boşa gidecek. Haramilerin reisi demiş ki; “Ne biçim alimlik! Kitap varken alim, kitap yokken sıfır. Öyle alimlik mi olur?” demiş kitapları elinden almış.

Bu ona bir ders olmuş ondan sonra bütün şeyi ezberlemiş. *El ‘ilmu fi’s-sadri la fi’s-satr*. İlim buraya girecek, yerleşecek. Yoksa öyle “yanında kitap taşımazsa, bir kitap olmazsa konuşamam, şey yapamam...” olmaz. Hiç kitap olmadan, âyet, hadis, o konuda bilgi vesaire bileceksiniz.

İstanbul’da tüccarlar bize geldiler, “meselelerimiz oluyor” dediler. “Modern meseleler, fıkıh kitaplarında yok. Çünkü piyasada yeni, modern ekonomik muameleler falan var. Bunların karşısında haram, helal ne yapacağımızı bilmiyoruz. Belki harama da bulaşıyoruz, bize bu konuları bir inceleseniz.”

dediler. “Olur.” dedik. Alimleri toplarız, siz meseleleri, soruları getirirsiniz orada konuşulur, sonuç alınır.

Beş altı tane alim toplandık, onlar da soruları getirdiler. Fakat baktık ki alimler beş altı tane ama ancak bir tanesi konuştu. Bir tanesinin aklında var, ötekiler “kitaba bakalım”, “araştıralım” diyorlar, yavan kalıyor. Ötekisi “şu şöyledir bu böyledir” diye faydalı... Bir şahıs faydalı oldu.

İlmin ana kaynaklarını delilleriyle öğrenip elde edeceksiniz. Bu bilgileri başkasına anlatabilmek için de dini yaymak için de başka bir dili de öğreneceksiniz. Türkiye’de bizi üniversite profesörü olduğumuz için devlet planlama teşkilatının bazı çalışmalarına çağırılmışlardı. Beş yıllık kalkınma planları yapılıyor. Ona göre her şeyin ayarlaması yapılıyor. Mesela teknik eğitime kaydırma, şu konuda yatırım yapmak filan gibi şeyler.

c. İmam Hatip Talebesi Olmak Sadece Meslek İçin Değildir

Eğitimciler, solcu, İslâm'a uzak olan insanlar takmışlar: “Bu kadar imam-hatip okuluna ne lüzum var? Kapatalım bunları! Kaç

tane cami var, kaç tane imama ihtiyaç var? Bu kadar İmam-hatip okulu ne olacak? Bunları kapatalım, meslek okuluna kaydıralım.” diye karar almak istiyorlar. Haklılar.

Bu imam-hatip okullarını turizm okulu gibi düşünürsek; mesela otelde kaç tane garsona ihtiyaç var, kaç tane aşçıya ihtiyaç var, kaç tane yöneticiye ihtiyaç var, Türkiye çapında kaç tane otel olacak... Her şey ihtiyaca göre tanzim edilir. Hakikaten cami sayısından ve imam sayısından çok daha fazla miktarda insan yetişiyor. Ama iş öyle değil. İşte bugünlerde karşımıza geldi.

Bizim yetiştirdiğimiz imam-hatip talebeleri, ilâhiyat fakültesi mezunları, yurt içinde yurt dışında yetişen kardeşlerimiz, bugün dünyanın her yerine gidip İslâm'ı tebliğ ediyorlar. Ve ona ihtiyaç var. Ve Türkiye'nin menfaati var. Türkiye bugün böyle insanları arayıp göndermek zorunda. Gönderirse Afrika'ya Afrika'yı kazanabilir, gönderirse Asya'nın içine Asya'yı kazanabilir, Güneydoğu Asya'ya, Avustralya'ya gönderirse, Brezilya'ya, Amerika'ya gönderirse kazanabilir.

Ben üç dört sene önce Amerika'ya gittim.

Neden gittim?

Dedim ki; Amerika her türlü şerrin başı. Çünkü kuvvetli, yahudiler hâkim. Her türlü şey oradan çıkıyor. Orada İslâm'ı öğrenir öğretirsek, Amerika'yı müslüman yaparsak işi başından halletmiş olacağız.

Sivrisinekleri tek tek böyle duvarda nişan alıp da gazeteyi dörde kıvırıp da çat diye üstüne vurup öldürmekle sivrisinekler ile mücadele olmaz. Nasıl mücadele olur? Bataklığı kurutursun, ilaçlarsın, sivrisinek gelmez. Başka çaresi yok. Amerika'ya gideyim, dedim.

d. Kaliteli Müslümanlar Olarak Yetişmeli Ve Kaliteli Müslümanlar Yetiştirmeliyiz

Hakikaten böyle bir şey olsa, Kardeşlerimiz Amerika'ya gitse ve Amerika'da bir İslâmî gelişme, sizin tabirinizle *nahda islâmiyye*, olsa dünyanın çehresi değişecek. Müsait bir ülke, dürüst insanlar, oturmuş insanlar, bilgileri var, konuştuğun zaman haklıyı haksızdan ayırt edecek sağlam terbiye görmüşler. Doğru bir şey söylediğin zaman

“haklısın” diyorlar, “kabul” diyorlar ve müslüman oluyorlar, olabiliyorlar.

Bir kardeşimiz Teksas’a gitti, Meşhur Teksas’a. Şehrin adını unuttum. Sonra kayınbiraderine sordum: “Bizim o arkadaştan ne haber?” dedim. “Günde beş tane kişi elinde müslüman oluyor.” dedi. Amerikalılar geliyorlarmış, soruyorlarmış, izah ediyormuş. Günde beş kişi, ayda 150 kişi, bir yılda 1800 kişi!

Bir insan ama nasıl bir insan. Hafız, hukuk fakültesi mezunu, ondan sonra üniversitede profesör, emekli. Hem hafız hem hukukçu hem ilahiyatçı. Kaliteli adamı yetiştirdiğin zaman görüyor musun Amerika’da ne işler yapıyor. Amerikalı gelip müslüman oluyor.

New York’ta gördüm, duydum. Dediler ki; “Burada müslüman yahudiler var.” Dünya yahudileri, bu kadar organize olmuş, insanlar bunlara müsaade ediyor mu? Hakikaten müslüman mı?” dedim. “Valla hocam öyle samimi müslüman ki! Hele bir tanesinin, adamın Teksas’ta petrol kuyusu var, yahudi. Öyle has Müslüman oldu ki caminin giriş kapısının

kenarında boynu bükük oturuyor, camiyi süpürüyor, temizliğini yapıyor.” dedi.

Yahudi diye kızmaya da tereddüt geliyor insana. Biz kızacaksak kendimize kızalım. Niye? Yahudi müslüman olabiliyor. Müslüman olduktan sonra yahudiye ne diyebilirsin? Hiçbir şey diyemezsin.

Amerika'da birisi geldi, bizden ders aldı, benden. Aslı Rum'muş, Yunanlıymış. Müslüman oldu, ders aldı. Allah razı olsun her gün camide yan yana namaz kılıyorduk. Musafaha etmek az geliyordu, dayanamıyorduk, birbirimize sarılıyorduk. Candan bir muhabbet oluyor. İki üç ay önce ameliyat oldum, Yusuf İslâm hastaneye ziyaretime geldi. Yunanlı, eski pop musikisi üstatlarından Cat Stevens; sakalı var, cübbesi var, başında sarığın var, canım ciğerim kardeşim.

Harem-i Şerîf'te, Mekke-i Mükerrreme'de ihramlı birisini gördüm. Kınalı kuzu gibi kınalanmış değil de sarışın sakallı, böyle uzun, burnu da biraz kavislice, bizim Karadenizlilere benzettim ben. Birkaç arkadaş yanıma geldiler. *Selamun aleyküm, Aleyküm selam...*

Hepsiyle musafaha yaptık filan. “Nasılsınız, siz nerelisiniz?” dedim. “Hocam bu Türkçe bilmez, bu Amerikalı” dediler. “Ne?” “Amerikalı.” “Adı ne?” “Adı Ömer Faruk Abdullah.” “Dur ben bir daha sarılacağım.” dedim. Tekrar musafaha filan yapmışken bir daha boyuna sarıldım.

Çünkü biliyorum, adam Profesör, Amerikalı olarak yetişmiş, Alman asıllı bir anneden, bilmem ne asıllı babadan Amerikalı olarak yetişmiş. Almanya’ya gidince Almanlar’ın çok kitap okuduğunu görüyor, duyuyor. O da kütüphaneden bir koli kitap almış, dönüşünde Amerika’ya götürmüş. O kitapların arasında bir de Kur’an tercümesi almış. Kur’ân-ı Kerîm’i okurken Müslüman olmuş. Burada ihramlıydı, peştamallara sarılmış, ayağı yalın ayak, sakalı böyle...

Cat Stevens nasıl müslüman olmuş?

Yüzmeyi çok seviyormuş, bir gün denizde açılmış ama takati kesilmiş, boğulma tehlikesi geçirmiş, dönememiş. Boğulacak artık, çok açılmış. Demiş ki; “Yâ Rabbi! Sen beni ölümden kurtar, ben kurtulursam hak dini

arayacağım, bulacağım, ona gireceğim.” Allah'ın hikmeti, kendisine o civarda geçen bir gemi tesadüf etmiş, boğulmadan o gemiden çıkmış. Yıllar geçtikten sonra da rüyada kendisine demişler ki; “Hani sen boğulmak üzereyken bir söz vermiştin. Ne oldu o söz? Hani sen söz vermiştin ya, hak dini arayacaktın.” Müslüman olmuş.

İngiltere'deki bir başka şahıs bakmış ki Hıristiyanlık seremoni. Papazlar, altınlar, gümüşler, mumlar, ışıklar, saltanat, tantana, farfara başka bir şey yok, itikat yok. Çıplak bir adam, böyle boynu yere düşmüş, peştamalı şurasını kapatıyor. Onun karşısına geçip tapınıyorlar. Öyle şey olur mu? Aslı esası yok. Dinleri, inanışları incelemiş.

Ondan sonra bazı üniversite hocaları filan buna demişler ki; “Sen madem böyle akıl yoluyla araştırıyorsun bu işi, en akla mantığa uygun, insan mantığına yatkın inanç, fakirliğin karşısında, zenginlerin fakirleri istismarının karşısında, fakirlere acıyan, merhamet eden din Hindistan'da Budizm var, sen oraya git.” O da malını, mülkünü,

emlakını satmış, bir Land Rover almış. Benzin bidonlarını, eşyalarını filan arkasına yükleyip Hindistan'a göç etmeye karar vermiş.

Türkiye'ye kadar gelmiş. Ailecek Hıristiyanlık'tan çıkacaklar, mantıklı bir din olarak duydukları Hindistan'a Budist olmaya gidecekler. Niyetleri iyi niyetli. Üç gece rüyada "Hak din İslâm'dır. Hindistan'a gitmene lüzum yok. Müslüman ol." diye görünce müslüman olmuş. Ve bunu bizim bir arkadaş tanıyor. Tanıştığı, mektuplaştığı bir kimse.

e. Hangi Din ve Irktan Olursa Olsun İslamı Yaymamız Gerekir

Onun için bir insan yahudi'ymiş, Rum'muş, Rus'muş, Bulgar'mış, Romen'miş, Alman'mış, İtalyan'mış, Fransız'mış, şuymuş buymuş önemli olmuyor. Mühim olan bizim insanlığa Allah'ın dinini götürüp tebliğ etmemiz ve onu kazanmamız oluyor. Kazanırsak bizden iyi oluyor, halim selim, gayet güzel bir insan oluyor.

Onun için Allah hepinize halis bir niyet, ihsan eylesin, ruhî ve bedenî ve aklî ve zihnî melekelerinizi kuvvetli eylesin. Hafızanız kuvvetli olsun, muhakemeniz sağlam olsun,

niyetiniz güzel olsun. Allah hakkı hak olarak görüp ona uymayı, batılı bâtıl olarak görüp ondan korunmayı nasip eylesin. Hayırlı ilimlerle mücehhez olmanızı nasip eylesin. Bu ilimlerle mücehhez olduktan sonra ve bu esnada hiçbir zaman insan kulluktan muaf ve fariğ olamaz. İlmikle âmil olarak mezun olduktan sonra da Allah'ın dinine yardım ederek ömrünüzü geçirmenizi nasip eylesin. Böylece hem dünyanızı hem âhiretinizi mâmur eylesin. Cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ
عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ
الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمَنْتُ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي
إِسْرَائِيلَ وَكَفَرْتُ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى
1عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ

¹ 61/ Saff, 14.

Yâ eyyühellezîne âmenû kûnû ensâralah.

Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun. Tövbe tövbe, *hâşâ sümme hâşâ*. Biz kimiz ki Allah'a nasıl yardım edeceğiz. *Kûnû ensârallah*. Allah'ın yardımcıları olun. Allahu Teâlâ hazretleri yardıma muhtaç değil.

Allah'a yardımcı olun, ne demek?

Allah'ın dinine hizmet verin, hizmet edin. Allah'ın dini için çalışın demek. *Kûnû ensârallah*. *Kemâ kâle 'îse'bnü meryeme li'l-havâriyyîne: Men-ensarî illallah?* Hz. İsa aleyhisselam: “Kim Allah'a gidecek yolda, din yolunda bana yardım edebilir?” dedi. *Kâle'l-havâriyyûne: Nahnu ensârullahi*. Biz sana yardım edeceğiz, biz Allah'ın yardımcılarıyız, dediler. *Fe-âmenet tâ'ifetün min-benî isrâ'île ve kefera't-tâifetün fe-eyyednellezine âmenâ 'âlâ 'adüvvihim fe-asbahû zâhirîn*. Allah'ın dininin yardımcıları olun.

Allahu Teâlâ hazretleri hem dünyanızı hem âhiretinizi mâmur eylesin.

*

SORULAR-CEVAPLAR

Soru: İslâm devletlerinde, müslümanların ekseriyetle bulunduğu memleketlerde her konuda olduğu gibi rü'yetü'l-hilal meselesinde de ihtilaf vardır. (Tarizde bulunuyor. Her konuda olduğu gibi soru işareti, nida işareti filan gibi. Maalesef öyle, evet.) Rü'yetü'l-hilal meselesi bir sene öncesinden tahmin ve tayin edilebilir mi? Türkiye'mizde takvim kanununa paralel olarak seneler öncesinden Ramazan'ın tayin edildiği söyleniyor. Sizin bu konudaki görüşlerinizi merak ediyoruz. Türkiye'dekilere "burada ay görüldü" diye oruca başlayın dememizi tasvip eder misiniz? Bu ittifak nasıl sağlanabilir?

Cevap: Bu bizim dergilerimizde yazdığımız ve bu konuda bilgisi olan kimselere de sorular, röportajlar yaparak, yönelterek daha önceden içinde bulunduğumuz bir meseledir. Şimdi burada Ramazan'ın gelişi ve bayramın gelişi, Ramazan'ın bitişi, bayramın oluşu... Ramazan ayı gelecek, Şevval ayı gelecek, nasıl geldiğini anlayacağız meselesi...

Bunun tarih boyunca Peygamber Efendimiz zamanından yakın zamanlara kadar şekli Efendimiz'in hadîs-i şerîfi doğrultusunda:

صُومُوا الرُّؤْيَيْتِهِ وَأَفْطِرُوا الرُّؤْيَيْتِهِ

Hilali gördüğünüz zaman, nev-hilali gördüğünüz zaman ertesi gün Ramazan demektir, o gün oruç tutarsınız. Yine bir akşam karşınızda nev-hilali gördüğünüz zaman demek ki ertesi gün Şevval'dir, Şevval'in biridir. O zaman bayram edersiniz, kaidesine göre o zaman.

Sonra Arabî aylar daima 29 veya 30 gün olur. Daha fazla olmaz çünkü kamer dünyanın etrafındaki devrini 29 gün 12 saat 42 dakikada tamamlar. Bu 29,5 küsurat eklene eklene 33 senede bir, ayda 29 küsurat fark edebilir, 29 veya 30 gün olur bazen. Bir ayın sonundaki o 12 saatlik eksiklik öteki aya eklenir o 30 olur, bazen 29 kalır. Bu da muttarit olmaz, çeşitli astronomik sebeplerden dolayı öyle olabilir.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki; “Eğer hilali gözlemenize mâni bir durum var-

sa *fe-in-gumme aleyküm*, “bulut varsa”, o zaman içinde bulunduğunuz ayı 30 gün sayarsınız, olur biter. Çok sade bir çözüm ile bitiriyor meseleyi. Hem de cümle cihan halkının işine yarayacak bir tarzda bitiriyor. Dağdaki çoban, yayladaki çiftçi, denizdeki gemici, okuma yazma bilmeyen insan, okuma yazma bilen insan, herkes için geçerli bir kâide. Çok güzel.

Bunu uygulamak suretiyle eskiden beri böyle gelmiştir. Her belde de bir “bakacak” denilen yer vardır, aya bakacaktır o, yüksek bir yerdir. Hilali gözlerler, görürlerse Ramazan geldi diye o akşam teravih namazı kılıp ertesi gün oruç tutarlardı, olur biterdi. Burada çeşitli mezheplerin farkı oluyor. “Bir yerde görülürse öbür yerler ona uyacak mı? Bir yerde görüldü öbür yerler uyacak mı?” İmam Şâfiî hazretleri belli bir mesafeden sonra uymak gerekmez diyor.

Hanefîler “uyulabilir” kaidesini koydukları için Osmanlılar, Osmanlı topraklarının olduğu yerde hepsinde bir bütünlük olsun diye, Atlas Dağları’ndaki durumu esas almış-

lar, en batı orası olduğundan, oranın durumuna göre hareket etmişler.

Bölgelerden bölgelere hilal görülür veya görülmez. Namaz vakitlerinin değiştiği gibi bölgelere göre de hilalin görülmesinde değişiklik olur. Onun için Hanefîlerin yaptığı gibi bir bütünlük isteniyorsa itibarî bir şey yapılacaktır. Şurası esas alınacak, mecburen görünmeyen yerde ona uyacak veya bu tarafta görülse bile o öbür tarafa itibar edileceği için ona ittiba ettirecek, birlik sağlanacak. Ya da Efendimiz'in hilali görmesi tavsiyesi baş tacı edilip esas alınacak olursa o zaman her belde görürse tutacak, görmezse otuza tamamlayacaktır. Bu mesele böyle halledilebilir.

Bunun zihne takılması, İslâm aleminde alt şuurlarımızda; birlik olsun, herkes birden Ramazan yapsın, herkes birden bayram yapsın dediği için mesele çıkıyor. O zaman bir fedakârlık yapmak lazım. Karşında hilal olsa bile birlik ve beraberliğe tâbi olmak gerekecek belki. Çünkü senin mıntıkanda hilal görülür, öbür tarafta görülmemiş olabilir. Birlik olsun diye uyma gerekebilecek, ya da “yok ben birlikten ziyade hilali görmeyi esas alı-

rım, göz göre göre de hilal varken yarın oruç tutmamak da olmaz” veya “bayram yapmak da daha hilal yokken olmaz” diye... Bu bir içtihat meselesidir, karar meselesidir.

Benim şahsi temennim müslümanların bir birlik içinde bayram yapmasıdır. Ama beraber bayram yapmadığı zaman, Ramazan yapmadığı zamanlar uzun asırlar olmuş. Onda da bir zarar yok. Ne yapalım, öyle de olabilir. Öyle de olmuş zaten. İmam Şâfiî hazretleri de o kanaatte bulunmuş. Bugün uygulanan her beldenin kendi hudutları içinde birliği sağlamaya çalışıyorlar. Mesela Suudi Arabistan kendi birliğini sağlamaya çalışıyor, Türkiye kendi birliğini sağlamaya çalışıyor, Mısır kendi içinde... Bir bölgesinde görülme öteki bölgesinde görülse bile bir bayrağın dalgalandığı bir ülkede farklılığı istemiyorlar.

Bu *ala keyfek* mi diyorsunuz, nasıl isterseniz öyle bir şey. Kavga edilecek bir şey değil, tatlı bir şey aslında ama millet her şeyde olduğu gibi bazı meseleleri kavga konusu yapabiliyor. Kavgaya lüzum yok. Herkes gördüğü zaman tutsun, Efendimiz'in tavsiyesine uysun. Tarafını ben kendim tercih ederim.

Ama bayram namazını bir gün sonra kılırsın, birlik ve beraberlik olur. Hilal görünmezse yarın bayram olmaz çok net biliniyor bu.

Artık ayın nerede olduğunu bilmek meselesi. Bunu astronomlar, ilim, formülüyle çok net olarak biliyor. Gayet net olarak yıllar önceden halledilebilir. Namaz vakitlerini nasıl bir yıl önceden takvime basıyorlar da itibar ediyoruz. Var mı bir sıkıntımız? Okunduğu zaman kılıyoruz namazı. Bunlar büyütülecek mesele değil aslında. Sadece oturup anlaşılacak mesele.

Rü'yet-i hilalde anlaşmak için İslâm ülkeleri birçok toplantılar yaptılar ama bir şey olmadı, bir birlik sağlayamadılar. Sağlasalar iyi olurdu sağlamasalar da çok büyük bir şey olmaz. Mühim olan o bölgedeki mahalli şartları tam belirleyebilmek.

Bu hususta bir şey olmazın delilini söyleyeyim. Mesela Peygamber Efendimiz'in hadîsi şerîfinde geçiyor ki; milletin Zilhiccenin dokuzunda Arafat'ta olması lazım değil mi? Zilhiccenin dokuzunda Arafat'ta olacak onunda Mina'ya dönecek. Dokuzunda Arafat'ta

bulunmazsa, Arafat'ta vakfe olmazsa, haccın farzı olduğundan hac olmuyor. Zilhicce ayının başlangıcının yanlış olduğu sonradan anlaşıl- sa... Millet Arafat'tan indi, sonra anlaşıldı ki yanlışmış. Peygamber Efendimiz hadîs-i şerîfnde buyuruyor ki; "Allah kabul eder." Bir yanlışlık olmuş bile olsa. İlk başta yanlışlık yapılmamaya çalışılır ama sonunda yanlış yapılmış, bitmiş hac. Olsun, Allah kabul eder.

Bu neye benziyor?

Müçtehit içtihadında isabet etse de se- vap alır hata etse de sevap alır. Çünkü içtihat etmiştir. Ama isabet etse çok sevap alır hata etse yine de bir sevap alır meselesine benzi- yor. Demek ki çok zor değil. Önceden tespiti mümkündür.

Türkiye'deki kardeşlere burada kamer görüldü diye oruca başlayın demenin şöyle bir mahsur çıkıyor; ihtilaf oluyor, çekişme olu- yor. Sonra haber verdiğiniz yerdeki tespit sıhhatli olmayabiliyor. Çekişme oluyor. En iyisi bir beldenin ahalisinin "elle gelen düğün bayram" deyip beraberce oradaki beraberliği bozmaması.

Arkadaşlardan duyuyoruz adam Ramazan'ın otuzuncu günü geliyor: "Al şunu, iç." "Oruçluyum." "Bayram günü oruç tutmak haram. Boz orucunu!" vs. filan, tazyik ediyor. "Ben filanca yerden duydum. Şöyleymiş, böyleymiş..." diyor. Bunlar tatsızlık oluyor. Hakikaten aslında o gün Ramazan, o da ona bayram diye, bayram sanarak orucunu bozdurtuyor. 60 gün kefareti gerektiren bir duruma düşürtüyor. En iyisi beraberliği bozmamak diye hatırıma geliyor. Bu konuda ittifak olabilir. Toplantılar yapılmıştır. Olsaydı olurdu olmayınca da pek üzölmeyin, mühim değil.

Soru: Birisi branşımı ve özgeçmişimi açıklamamı istiyor.

Çanakkaleliyim. Çanakkale'nin Edremit Körfezi sahillerindeki bir yerden. Aslımız asırlardır oralı. Büyükannelerimiz Buhara tarafından gelmiş. Babamızın büyükannesi tarafı. Anne ve baba akraba olduğu için oranın yerlisiyiz. Eski zamanlardan beri *-elhamdülillah-* İslâm'la müşerref olan bir soyun mensubuyuz. Başka türlü olsa da tabii sorun olmaz. Bizimki böyle *elhamdülillah*.

Soru: *Politikayı bırakmanızdaki sebep nedir izah eder misiniz?*

Cevap: Politikayı bırakmak diye bir şey yok. Girmek diye de bir şey yok bırakmak diye de bir şey yok. Mesele bir müslümanın yapması gereken şeyler nedir onun yapılması. İslâm'da politika var mı? Var. Peygamber Efendimiz devlet yönetmiş, kanun koymuş, çarşı pazar teftiş etmiş, elçiler kabul etmiş, elçiler göndermiş, savaş ve barış ilan etmiş, sulh yapmış... Politika İslâm'ın bir bölümüdür. Zaten İslâm hayatın nizamı olduğu için hiçbir konuyu dışta bırakmaz. Fıkıhın içine girmeyen bir konu yoktur. Fıkıh her konuyla ilgilenir veyahut böyle diyelim.

Bırakmak diye de bir şey bahis konusu olmaz. Bırakmadığımız yazılarımızdan da bellidir. Biz her konuda dergilerimizde seçim yaklaştığı zaman müslümanlar şöyle yapsın böyle yapsın diye kanaatlerimizi söylüyoruz. Hak bildiğimiz şeyleri söylüyoruz, istişare edin diyoruz, namzetleri kontrol edin diyoruz. Eğer hayırsız bir namzet seçerseniz milletvekili olarak onun vebali size gelir, yaptıkları kötü işlerin günahını çekersiniz diyoruz,

hayırlı insan seçin, diyoruz. Politikayla ilgilenmemek diye bir şey bahis konusu değil.

Politika çirkin bir meslek. Doğrudan doğruya bir parti kursam bize bir milyon kadar kardeşimiz var diye gazeteler, dergiler yazdılar. Bir parti kursak öteki müslümanlara ne diyeceğiz? Birtakım müşküller var. Sonra rekabetten dolayı insanlar birbirlerine maalesef hilâf-ı hakîkat şeyler söyleyebiliyorlar, iftira, gıybet gibi şeyler olabiliyor. Onlarsız bu işi yürütmek zor oluyor.

Biz esas itibariyle Allah'a söz vermiş insanlar durumundayız. Din alimleri, sizler de öyle olacaksınız, hakkı söyleriz. Hatta hükümdarın karşısında bile!

«أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةٌ حَقٌّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ. دَه عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، حَمْ ه طَب عَنْ أَبِي أَمَامَةَ، ن عَنْ سَمْرَةَ، حَمْ ن ه ب ض عَنْ طَارِقٍ.»

Cevir ve cefa sahibi bir hükümdarın karşısında hak sözü söylemek. Hakkı söyler, hiç korkmaz.

Bir Emevi hükümdarının karşısına bir alim gidiyor. İçeriye giriyor: “*Esselâmu aleyke yâ filan!*” diyor. İsmen söylüyor. Halbuki ünvanını söylemiyor. Ünvanı söylemesi lazım. *Yâ filan!* Oturuyor bir kenara. Ondan sonra halife pür hiddet kızıyor, sinirleniyor, böyle kıpkırmızı kesiliyor. Diyor ki; “Sen niye bana *yâ emîr el-mü‘minîn* demedin, ne hakla adımla hitap ediyorsun?” diyor. Ben senin askerlik arkadaşın mıyım, filan deriz ya hani. Ne hakla benim ismimi zikrediyorsun? *Yâ emîr el-mü‘minîn, yâ hükümdar, yâ melik* filan demedin.

Diyor ki; “Müslümanların senden memnun olmadığını gördüm. Onun için *yâ emîr el-mü‘minîn* demedim.” “Peki karşımda niye izin vermeden oturdun? Ben sana izin verdim mi otur diye?” “Oturdum. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyurdu ki; ‘Cehennemlik bir insan görmek isteyen kendisi oturduğu halde karşısındakini ayakta tutana baksın.’ Seni o duruma düşürmemek için oturdum.” diyor. Daha başka şeyler söylüyor. Halife hüngür hüngür ağlamaya başlıyor. Onun o nasihati fayda veriyor.

Alim. Biz, Peygamber Efendimiz'in irşat vazifesinin hizmetçileriyiz, ümmetin hizmetçileriyiz.

O zaman ne yapacağız?

Hakkı söyleyeceğiz.

Kime karşı?

Herkese karşı. Parti başkanına karşı, hükümet başkanına karşı, bakana karşı, müdüre karşı, herkese karşı hakkı söyleyeceğiz, hayrı söyleyeceğiz, hayrı teşvik edeceğiz. Politika ile ilgilenmemek gibi bir durum olmaz. Ama politikanın içinde piyon olmak o alime yakışmaz. Politikacının emrine girmek bir alime asla yakışmaz.

Politikacılar alimlerin emrine girmeli. Çünkü Allah

الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ

El-ümerâ'u veresetü'l-enbiyâ. demiştir, *El-ülemâ'u veresetü'l-enbiyâ* demiştir. Allah'ın emri, mühim olan *etîullahdır* ve *etîu'r-rasûl* Allah'ın gönderdiği elçi olduğu içindir. Yoksa başka bir sebepten, Muhammed

b. Abdullah olduğu için değildir, Resûlullah olduğu içindir Peygamber Efendimiz. Allah'ın bilgilerini, emirlerini getirdiği için ona itaat ediliyor. Onun için Allah'ın emrini tebliğ eden insanın üstün olması lazım.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bir müfreze-i askeriyeyi bir vazifeyle bir kabileye askerî bir hizmet yapsın diye gönderiyordu. Hepsinin tek tek hâlini hatırını sordu, ismini sordu. “Sen Kur’ân-ı Kerîm’den ne kadar biliyorsun, nasılsın?” filan diye sordu. Nihayet bu kafilenin görevlendirilenlerinin içinden bir genç Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in karşısına geldi. Bu mühim bir olaydır, hadisedir. Resûlullah Efendimiz ona sordu, dedi ki; “Sen neler biliyorsun?” Dedi ki; “Yâ Resûlallah! Şunları ezbere biliyorum, şunları biliyorum, şunları biliyorum, bir de *Bakara Sûresi*’ni ezbere biliyorum.” *Bakara Suresi* 286 ayet, iki buçuk cüz, elli sayfa. “Sen hakikaten *Bakara Sûresi*’ni biliyor musun?” “Biliyorum yâ Resûlallah!” *İzheb fe-ente emîruhum*. “Git, bunların komutanı sensin.” dedi.

Neden?

Kur'an'ı en iyi bilen insandır. Çünkü insanlar Kur'an'a göre hareket etmek zorundadır. Emir veren kimse dini en iyi bilen insan olacak ki insanlar Allah'a itaatkâr olabilsinler.

O bakımdan alimin politikacının emrine girmesi kadar yoluna ters ve yanlış bir başka şey olamaz. Alimin hayırlısı politikacıya nasihat edendir, şerlisi politikacıya alet olandır. Politikacının hayırlısı alimin huzuruna gelen, sözünü dinleyen, emrini icra edendir. Politikacının şerlisi alime eza cefa eden ve onu horlayıp horlatandır. Bunu hiç unutmayın.

Üçüncü soru: *Cemaatlerin birbirlerine karşı tavırları nasıl olmalı, neler tavsiye edersiniz?*

Muhterem kardeşlerim!

Allah bizi Kur'ân-ı Kerîm'le kardeş etti.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ²

Biz birbirimizin kardeşleriyiz. Kim tarafından kardeş edildik? Kur'ân-ı Kerîm, Allah

² 49/ Hücürat, 10.

tarafından biz kardeş edilmiş durumundayız. Bu kardeşliği hiçbir şey gölgeleyemez, gölgelememeli. Meşrep farkı, mezhep farkı, bölge farkı, ırk farkı, kabile farkı, renk farkı hiçbir şey gölgeleyememeli. Mü'min mü'minin kardeşidir.

Yanımda namaz kılan Hanbelî mezhebindeki kardeş de benim kardeşimdir, siyah renkli zenci de benim kardeşimdir, Amerika'dan gelmiş, Brezilya'dan gelmiş müslüman olmuş kimse de kardeşimdir. Hepsi kardeşimizdir. Onun için müslümanları kardeş olarak göreceğiz, hepsini.

Hataları olanlar vardır. Hataları olanlara da müslümanın müslümana karşı vazifesi *nush* dediğimiz tabir olarak... *Nusuh*; samimi, açık kalpli olmak. "Kardeşim ben sende şöyle bir hata görüyorum. Bunu düzeltsen iyi olur. Çünkü Allah'ın emri şöyledir." diye, lütuf ile...

إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ. إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ. إِنَّ الدِّينَ
النَّصِيحَةُ. قَالُوا: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لِلَّهِ

وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ.
حم م د ن وَأَبُو عَوَانَةَ وَابْنُ خُزَيْمَةَ، حَبَّ وَالْبَغْوِيُّ
وَالْبَاوَرْدِيُّ وَابْنُ قَانِعٍ ت حَسَنُ، هَبَّ وَأَبُو نَعِيمٍ عَنْ
تَمِيمِ الدَّارِيِّ، ن قَطْفِي "الأفْرَادِ" عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،
حم ط ب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، ابْنُ عَسَاكِرٍ عَنْ ثَوْبَانَ.

E'd-dînu e'n-nasihatu. Din öğüttür, demektir. Oradaki nasihat, o mânâyâ değil "din samimiyettir, içtenliktir, halisliktir" demek.

Kime karşı?

Kâlu: Li-men yâ Resûlallah? Lillahi. Allah'a karşı halisliktir. *Ve li-resûlihi, ve li-kitâbihi, ve li-e'immeti'l-müslimîn, ve li-âmmetihim.* Hepsine karşı samimi olacağız, seveceğiz.

İnsan sevdi mi sevgi ile yapılan ikaz bile tatlı olur, kavga gürültü olmaz. Sevmedi mi sevmediği zaman yapılan tatlı bir söz bile batıyor. "Nasılsın kör kadı?" dediğin zaman kıyamet kopuyor. Hakikaten adamın bir gözü kör ama "nasılsın kör kadı?" dediğin zaman kızıyor.

Metodumuz sevgi olacak. İslâm'ı yaymaktaki tavrımız sevgi ile olacak. Âyet-i kerîmede nasıl buyuruluyor: *Bismillâhirrahmânirrahîm*.

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ³

Metod bu olacak. Meşrep farkı ayırmayacak. Bu bizim kusurumuzdur.

Cemaatler cemaatin mensuplarını taassuba sürüklüyor. Taassup da günaha sürüklüyor ve İslâm'ı parçalıyor ve grup grup hâle getiriyor. Kendi başımdan geçen ve kırgın olduğum bir meseleyi söyleyeyim. Bir büyük camide hadîs-i şerîf okuyorum bir başka cemaatin mensupları benim hadis okuduğum camiden kalkıp gidiyorlar. Değil ben, kim okursa okusun Resûlullah'ın hadisini dinle mübarek! Ne oluyor yani? Ben seni yemeyeceğim ki, çalmayacağım ki! Senin hocan sana mübarek olsun ben senin hocandan seni ayırmak da istemiyorum.

³ 16/ Nahl, 125.

Bizim Abdülaziz hocamız, kendisine gelip giden Medine’de mücavir bir Abdullah Amca vardı. “Bak evlat, sen bize gelip gidiyorsun ama, gel git bir şey demiyorum, hoş geldin sefa geldin, hocanı değiştirmeyi düşünme.” demiş. Hocana bağlı olarak muhabbet edersen gel git. Biz kimsenin talebesini çalmak da istemeyiz, almak da istemeyiz. Ama kalkıp gitmesi... Resûlullah’ın hadisini okuyorum ben başka bir şey söylemiyorum ki! Başka meşrepten olabilir, başka hocadan yetişmiş olabilir, başka bir hocaya bağlı olabilir.

Bu bağlılıklar müslümanların muhabbetlerini engelliyorsa, birbirlerine samimi bakmasını engelliyorsa ki engelliyor, maalesef engelliyor. Maalesef bir cemaatçilik taassubu başlıyor bu doğru değil İslâm’da, ayırıyor, bunu kırmamız lazım, bunu yıkmamız lazım.

Bunun için ne yapmak gerekiyor?

Efendimiz buyuruyor ki; “Selam verirseniz muhabbetiniz artar.”

أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

Bir kâide, herkese selam vermektir. Bu selamın mânâsı ne? Güleç yüz göstermek, herkese sokulmak, hal hatır sormak, ilgilenmek filan. Selam da sunî olamayacak, kalpten, samimi olacak.

Bir çaresi hediyeleşmektir, bir çaresi ziyaretleşmektir. Muhtelif meşreplerden olan insanlara, muhtelif ekollerden olan insanlara selam verirsiniz, gidersiniz gelirsiniz, hal hatır sorarsınız, evinize davet edersiniz, ziyafet çekersiniz, muhabbeti tamir etmeye çalışırsınız, bir şey taassubuna düşmemeye gayret edersiniz.

Düşman görmüş gibi bakıyorlar, kanlı bıçaklı bakıyorlar birbirlerine. Halbuki nihayet ikisi de müslüman aynı camide, aynı kibleye dönüp namaz kılıyor. Bunu engellememiz lazım. Engellemek için de hepsine hoşgörüyle muamele etmek zorundayız.

Ben şöyle düşünüyorum. Burada, hacda ve umrede görüyoruz; dünyanın her yerinden gelen çok farklı insanlar var, çok farklı. Mezhepleri, namaz kılış şekilleri, oturmaları, kalkmaları, abdest almaları... Harem-i şerîfte

yatıyor, horul horul uyuyor, ezan okunurken kalkıyor, duvardan, taştan teyemmüm abdes-ti alıyor, *Allahu ekber*, imama uyuyor. Afrikalı kardeşlerimizde görüyoruz, başka başka şeyler.

Biz alem-i İslâm, Ümmet-i Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* olarak bunlarla bile kardeşiz, yani bu kadar farklı insanlarla bile. Bazı kimseler var namaz kılmıyorlar. Bizim Türkiye’den de var başka ülkelerden de var, biliyorum. “Bu imamın arkasında namaz kılınmaz.” Ya imamın vebali kendisine aittir. Peygamber Efendimiz;

صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ. ق عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

Kim olursa olsun kılın namazı, sizin namazınız namazdır, diye buyurmuş. Adam Mekke-i Mükەرreme’ye geliyor, imamın mezhebini sevmediği için Kâbe’de namaz kılmıyor. Bunları tamir etmemiz lazım. İnşallah müslümanlar böyle olursa birlik olur.

Burada müslümanlarla kucaklaşmamız gerekirken Türkiye’de aynı kültürü almış, aynı dili konuşan insanlar uyuşamazsa, aynı

meşrepte olan insanlar hoca farkından dolayı birbirleriyle Fenerbahçe-Beşiktaş çekişmesi gibi çekişecekse bunun dinle imanla bir ilgisi olmaz. Bunları kaldırmamız gerekiyor. Onun için benim hoşuma gidiyor, bu Harem’de filan bazen hocalara, böyle hürmet edilen kimselelere filan haşin davranıyorlar, çok hoşuma gidiyor.

Neden?

İnsan fazla sivrildiği zaman kendisinin de nefsi bir takım şeylerin içine girebiliyor. Müslümanlar kardeştir işte böyle olması lazım. Ayrılığa gayrılığa sebep yok.

Soru: Mezun olan İslâmî ilim talebelerine ne gibi vazife verebilirsiniz?

Cevap: Biz İslâm’a hizmetin neler olabileceğini düşünüp istişarelerle çeşitli teşebbüsler, adımlar attık. Bu teşebbüsleri kısaca üç grupta topluyoruz biz. Bir; müslümanların talim ve terbiyesi çalışmaları. İki; müslümanlara yardım çalışması. Üç; müslümanlar arasında muhabbet ve dostlukları, tanışıklıkları geliştirme çalışması.

Talim ve terbiye çalışmaları için, yaygın eğitim yapmak için dergiler çıkarttık. *Elhamdülillah*, Allah'a hamd ü senâlar olsun dergilerimiz peş peşe çıktığı için en yaşlısı onuncu yaşına girdi. *Elhamdülillah* güzel. Ve tirajları bakımından, hizmetleri bakımından, mektuplardan anladığımız kadarıyla memnuniyet verici. *İslâm* mecmuamız var, gençlere, umumî İslâm'a ilgi duyan musakkaf kimselere hitap ediyor.

İkincisi; kadınların eğitimi çok ehemmiyetli. Kadınlar camiye gelemiyor, evinden çıkamıyor, bizim gibi hutbe, Cuma, vaaz ve saire gibi şeylerden mahrum. Tahsilleri de eksik oluyor, kocalarının emri altında oluyorlar, babalarının buyruğu altında oluyorlar, sokağa namusları dolayısıyla birtakım kayıplar çok oluyor. Onun için kadınların eğitimi, dini bakımdan yetişmesi çok önemlidir diye *Kadın ve Aile* dergisi çıkartıyoruz. O da sekiz yaşına geldi *elhamdülillah*, o da çok memnuniyet verici. Ben de seviniyorum, *elhamdülillah* devam ediyor.

İlim ve Sanat dergisi diye ilmî makalelerin, araştırmaların yayınlandığı bir dergimiz var.

Sonra *Panzehir* diye bir dergi çıkartıyoruz. O *Panzehir* de doktor kardeşlerimizin, tıp talebesi kolumuz çıkartıyor. O da Tübitak'ın *Bilim ve Teknik* dergisi gibi ilmî konuları güzel anlattığı için epeyce tutulmaya başlandı. Güzel, aranan, bazen ikinci üçüncü baskısı yapılan bir dergi hâline geldi. Ayrıca bu hukukçu kardeşlerimizin bir dergi çıkarması için, dergiyi devam ettirmesi için çalışmalarımız var. Bu yayın yoluyla faaliyetler.

Bunun dışında üniversiteye özellikle imam-hatip okulundan mezun dindar kimseler girebilsin yetişsin diye üniversiteye giriş kurslarımız var. Oralarda imam-hatip birincilerini, ikincilerini, üçüncülerini filan alıp üniversiteye hazırlayıp, istediği fakülteye girsin de her sahada müslüman, mütedeyyin insanlar hâkim olsun diye düşünüyoruz.

Ayrıca asıl eğitimin ilkokulda, ortaokulda, lisede olduğunu, yüksek yaşlara geldiği zaman kişilerin artık kişiliklerinin teşekkül

etmesi dolayısıyla onlara telkinin, vesairenin geçirilmesinin, sözün dinletilmesinin zor olduğunu, herkesin alıştığını kolay kolay bırakmadığını gördüğümüz için ilkokul, ortaokul, lise, bir kolej eğitim çalışmasına başladık ve onu yaygınlaştırmaya çalışıyoruz. Anadolu'nun muhtelif yerlerinde böyle kolejler açmaya gayret ediyoruz.

Bir sağlık hizmetlerini... Herkes hasta oluyor, evlenenler oluyor, doğumlar gerekiyor, çocuklar doğuyor, çocukların bakımı gerekiyor filan. Bir kadın hastanesi kuralım diye yeni bir şirket kurduk.

Bu yurtdışı seyahatlerini yapalım, muhtelif ülkelerdeki müslüman kardeşlerimizle diyalogu, iş birliğini geliştirelim diye bir şirket kurduk. Bizim buraya gelişimiz o şirkettir. Orta Asya'ya seyahati onunla yaptık, daha başka yerlere seyahatleri yapıyoruz, yapmayı planlıyoruz. O da faydalı oldu, güzel bir çalışma tarzı oldu.

Ben buraya geleceğim sırada Türkiye'de televizyon kanallarının özelleştirilmesi, çalışması ileri bir safhadaydı. İsteyen özel tele-

vizyon kurabilecek, yayın yapabilecek ve televizyonun sahibi de isterse o kanalı açıp dinleyebilecekti. Böyle bir çalışma için de çalışmalar yaptık, geliştirmeye gayret ediyoruz. Televizyon kanalları özelleştiği zaman belki İslâmî bir televizyon kanalının idaresinde payımız olacak ve inşaallah halkın eğitiminde faydalı olabileceğiz.

İstanbul'da bir iki yerde sağlık hizmetleri için polikliniklerimiz var. Konya'da açıyoruz, Kayseri'de ve başka yerlerde açma çalışmalarımız var. Onlar güzel hizmetler veriyorlar.

Ticaretin önemini görüyoruz. Ticaret yoluyla insanlar birbirlerini daha iyi tanıyorlar ve İslâm yayılmış. Mesela Kuzey Afrika'ya yayılması, Güney Doğu Asya'ya yayılması, Orta Asya'ya yayılması tüccarlar vasıtasıyla önce gidiyor ve tüccar ticaret yoluyla daha samimi, gergin olmayan ilişkiler içinde İslâm'ı anlamak, anlatmak mümkün oluyor.

Onun için biz şimdi müslümanların ticarî şirketler kurarak ithalat ve ihracat yoluyla başka ülkelerdeki müslüman kardeşlerle direk ticarî temaslar kurmalarını teşvik ediyoruz.

Böylece hem müslüman müslümanın malını kullansın, gâvur malını kullanıp onları zengin edip sonra kendimize sıkılan kurşunu onlara biz vermiş olmayalım diye düşünüyoruz. Hem de dostluk, tanışma ve iş birliği gelişir diye düşünüyoruz. Ticarî çalışmaları inşaallah başlatıyoruz. Çalışmalarımız bunlar.

Mezun olan ilim erbabına ayrıca en önemli ihtiyaç dinini iyi bilen insan olduğunu söyledim size konuşmamda, bunun içinde dört tane de mahedimiz, yani enstitümüz var. Birisi İstanbul'da Hadis Enstitüsü, Ankara'da tefsir, Konya'da fıkıh, Urfa'da İslâmî İlimler Enstitüsü diye gayri resmi olarak kendimiz kurduk, burada İslâmî ilimleri anlatacağız diye.

İstanbul'daki en eskisidir. Altı yıldır faaliyette ve hakikaten iyi talebeler yetiştirmiştir. Bu talebelerin bir kısmı mezun olmuştur. Hepsi master yapmıştır, üç tanesi doktora yapıyor, bir kısmı bazı dinî hizmetleri şu anda yüklendiler, bir kısmı da bizim kendi müesseselerimizde hocalık hizmetlerine devam ediyorlar alim yetiştirmek önemli olduğu için bunu destekliyoruz. Onların bir kısmını Şam'a

ve Mısır'a gönderdik, biraz lisanları bakımından iyi olsun diye. Hatta buraya belki geçtiğimiz yıllarda Umre'ye geldiler, tanışmış da olabilirsiniz. Bu sefer de Ankara İlahiyat'tan bazı kimseler ve bizim Ankara'daki enstitüden bazı talebeler gelmişti. Belki bazılarınız bazılarıyla tanışmışlardır. Böyle bir enstitü çalışmalarımız var.

Bunun sebebi şu: Bir insanın sadece yüksek tahsil yapması iyi bir din adamı olmasına yetmiyor. Yüksek tahsilin üstüne master veya doktora yaparsa, dört sene daha böyle Arapça'yı filan okursa o zaman bayağı artık kendi kendine ilim kitaplarını takip ederek kendi sahasında varlık gösterebilir diye düşündüğümüz için ona önem veriyoruz.

Biz devlet gücü değiliz. Elimizden geldiğince derdimizi anlatmaya çalışıyoruz ama millet bu işlerin ehemmiyetini anlayamıyor. Mesela “ Onu çok rahatlıkla yapıyorlar ama üç saatte bitiyor miting, üç saatte dağılıp gidiyor bir milyar. Ama bir enstitü bir milyarlarıyla kaç tane alim yetiştirir ve bu alimler gittikleri yerlerde kalıcı hizmetler verirler ve bir beldeyi kurtarırlar. İslâm tarihinde öyle

alimler var ki bugün hâlâ kitaplarını okuyoruz ve istifade ediyoruz. Kendi asrında faydalı olmakla kalmamış yirminci yüzyıla kadar müslümanlara fayda sağlıyor. Onun için ilmin önemini millet anlamıyor. Malî bakımdan doğrusu donanımlı değiliz.

Para istemek de en sevmediğim şeylerden bir tanesi. Malî bakımdan gideceksin, birisine el açacaksın... “Talebeyi iyi yetiştirelim diye zekâtlarınızı verin.” filan diye söylüyoruz ama çok zengin, devlet bütçesi gibi bütçemiz yok yani. Ama kaliteli, yetişmiş kardeşlerimize de mutlaka müesseselerimizde iş bulunur, iş bulabiliriz. Ve onlar da inşaallah bu hizmetlerde kendileri yetişmelerine göre faydalı olabilirler.

Soru: Bu parti yeterli mi, başka bir parti kurulabilir mi, kurulursa ne gibi faydası zararı olabilir?

Cevap: Doğrudan doğruya ismini vererek böyle bir şey uygun olmaz. Ama biz meseleyi şöyle şahsiyattan, hissiyattan sıyırıp da konuşmak istersek, konuşmamız gerekirse şun-

ları çok net olarak söyleriz. Hatta o partinin mensupları da gık diyemezler.

Türkiye'deki müslümanların adedi, yani *bi'l-mi'e*, yüzde itibari ile Türkiye'de müslümanlar yüzde doksan dokuzuz. Ama politik tabloda, Müslümanlığı müdafaa ediyor görünen bir partinin oy potansiyeli çok aşağıdadır. Münakaşa etmemek için en yüksek rakamı söylesek yüzde on civarındadır.

Biz buna razı değiliz, razı da olamayız, realite de bu değildir. Türkiye'nin hakkı, müslümanların kahir bir ekseriyet ile hakkı olan (demokratik bir ülke olduğuna göre) yönetimdeki yönetme hakkına tamamen sahip olmasıdır. Türkiye'nin durumu budur. Fakat bu yıllar yılı olmamıştır, sağlanamamıştır. Türkiye'de müslümanlar politik yönden daima azınlık gibi kalmışlardır.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
26 Şa'bân 1415 / 28.01.1995

[Bütün DiĞER ÇEŞİTLİ KONUŞMALAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü